

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

4. An morte delegantis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

§. III. An ex revocatione?

1. **U**T expeditius huic quaestioni faciam satis, praemittit tria. Primò, Privilegium quod nihil aliud est, nisi potestas alicui concessa ad faciendum aliquid alias ex lege prohibitum (neque enim hic nos loquimur de privilegio, quod dominium alicuius rei transfert in Privilegiatum, de quo Castrop. *T. 1. tract. 3. d. 4. p. 21. §. 1.*) Privilegium inquam, seu similis gratia revocari, secundum Suarez de legibus, lib. 8. ap. 17. Sanchez lib. 8. marr. d. 33. n. citantem multa Iura, & Doctores, potest ex natura sua ab eo, qui illud concessit, vel ab ejus Successore, vel ab ejus Superiore. Ratio est, quia Superior, quando privilegium concedit nec suo, nec Successoris, nec Superioris iuri praedictat. Quare, & ipse & illi semper tenent potestatem requirendi à subdito legis observantiam, vel certe de novo ejusmodi observantiam praecipiendo. Dixi, (ex natura sua) propter ea, quae mox subdram.

2. Praemittit. Secundò, Privilegium aliud est onerosum, aliud merè liberale, seu gratuitum. Onerosum est illud, quod conceditur ex causa onerosa, seu per modum contractus, puta sub onere alicujus pretii, vel operis. Ejusmodi est privilegium, quod alicui conceditur cum conditione, si tantum elemosynam erogaverit, si illam peregrinationem susceperit, si ad praedandum contra Infideles se contulerit, &c. Atque huc etiam reducuntur alicui privilegium remuneratorium, seu concessum ob aliquam merita, ut si gratia quæpiam alicui concedatur, quia ad bellum is se contulit, quia illud vel illud Beneficium consulit Ecclesiae, vel Principi, &c.

3. Privilegium autem merè liberale est illud, quod, praescindendo à quocunque onere, gratis conceditur.

4. Ex hac duplici Privilegiorum classe, onerosum, nisi sit iusta, ac proportionata causa, & nisi sit relictio, seu compensatio praedicti pretii, revocari non potest. Quod si revocaretur, nulla esset revocatio, utpote, iniusta. Ita cum aliis Castropalaus *loc. cit. §. 2.* Sanchez, Suarez, Pontius *ll. c.* aliique ab eodem citati. Id, quod Doctores extendunt ad privilegium remuneratorium, notantque nonnulli ejusmodi esse non pauca privilegia concessa Religionibus, quando saltem habent proportionem cum meritis illis quorum mentio in tenore concessionis Privilegii fit.

5. Privilegium verò merè liberale datum à Superiore contra proprium ius revocari quidem valide potest ab ipso, vel ejus Successore, vel ejus majore Superiore, ut dictum est *n. 2.* tamen, si revocetur sine causa iusta, peccabit revocans, sed (praescindendo ab aliquo graviore inconveniente, quod posset occurrere) solum venialiter, cum enim ex natura sua Beneficium absolute collatum requirit esse perpetuum, si Superior sine causa illud postquam dedit, revocet, faciatque temporale, non poterit (quavis ea mutatio fuerit sub ejus potestate) notam inconstantiae & levitatis evitare.

6. His positis restringendo nos ad nostrum argumentum de Dispensationibus Matrimonialibus (de gratiis enim aliis universaliter, praecitati legantur Doctores) dico, nobis esse cum distinctione respondendum. Nam, vel sermonem habemus de Dispensationibus in foro externo concessis per viam Datarum, vel de concessis in foro conscientiae per viam Pœnitentiarum. Illae sine iusta causa revocari non possunt à Pontifice, quia sunt privilegia concessa per modum contractus sub onere elemosynae solutae à Dispensato. Quare, si Pontifex, existente iusta causa, revocare valide eas velit, debet pretium, ut modo *num. 4.* dictum est, reddere. Hæ verò pro foro conscientiae datae, neque sine iusta causa debent revocari, quia, ut diximus, adesset culpa levitatis, & inconstantiae, tamen hæ valide revocabuntur, ut iam *n. 5.* indicavimus, si immediate ipse Pontifex illas Dispensationes expeditit, siue mediis suis Delegatis. Illud signat docet Sanchez lib. 8. *marr. d. 33. n. 13.* Pœnitentiarium non posse, sine causa, valide revocare eas concessas.

Pars I I I.

siones Dispensationum, quas expedire consuevit, eas enim concedit ex auctoritate sibi tradita à Pontifice; at non constat, ipsum habere potestatem concessas revocandi, ut libet. Lege Suar. allatum à Pont. *l. 8. marr. c. 19. §. 2. n. 13.* majorem potestatem circa praedictas revocationes concedentem.

§. IV. An dispensatio, Del potestas delegata ad dispensandum cesset morte Pontificis Delegantis?

1. **D**E Dispensatione difficultas non est. Si enim illa nemel jam legitime concessa fuit, non cessat morte concedentis, quia non potest infirmari ex superveniente facto, quod firmum semel absolute fuit, ut ex multis Doctoribus notavit Sanchez lib. 8. *marr. d. 28. num. 91.* & ex Doctrina afferenda colligam *n. 10.*

2. De Potestate autem Delegata ad dispensandum est difficultas. Pro qua praemittit primò sic. Negotium aliquod alicui Delegato commissum, vel ab eodem Delegato fuit ceptum, & tunc res dicitur non integra: vel nondum ceptum fuit, & res dicitur tunc integra.

3. Sed, quæ actio Delegati facit rem ceptam, vel non ceptam, adeoque non integram, vel integram?

Respondeo cum Sanchez *loc. cit. n. 49.* in literis Iustitiae: id est in iis, in quibus constituitur quis Iudex in aliqua causa, tunc res non est integra, quando Iudex primum actum Iuridicum exercet. Et per Sanchez quidem *loc. cit.* hic primus actus est citatio partis, per Castrop. verò *t. 1. tract. 3. d. 4. p. 15. §. 1. n. 2. c. 4.* est quilibet talis actus, quo Iudex incipit uti Iurisdictione, ut indicere locum Iudicii, praecipere ut citetur pars &c. Et nota, per primum hunc actum dic Iurisdictionem delegatam radicari, & veluti firmari in Delegato. In literis verò gratiae, id est, quando non adest pars contraria, quæ citari possit, ut est in Rescriptis Dispensationum, & gratiarum (de quibus noster dumtaxat est sermo) tunc res non est integra, quando Delegatus auctoritative fecit primum actum, ut si cepit vocare partem, vel si mandavit cognoscere de veritate precum, &c. Quod pacto etiam in ipso dicitur Iurisdictione radicari.

4. In literis ergo, in quibus nulla actio cepta à Delegato est, res integra erit, sicuti, in quibus praedicta aliqua actio cepta fuit rem non esse integram, dictum est.

Solam praesentationem literarum Delegato factam nunquam facere negotium ceptum, notat *ibid.* Castrop. *loc. cit. n. 7.*

5. Praemittit Secundo sic: gratia, quæ in his literis (de quibus non agimus) continetur, interdum est facta, interdum facienda. Gratia facta est illa, quæ conceditur alicui ut illa gratia is fruatur, ut sua, Talis esset, v. g. potestas quam Pontifex alicui, v. g. Petro daret, ut dispensaret cum iis, quibus ipse Petrus vellet; Ita Sanchez *l. 8. marr. d. 28. n. 87.* Castrop. *loc. cit. §. 2.* aliique passim. Gratia autem facienda est illa, quæ conceditur ita alicui certæ personæ, v. g. Caesari, ut ipsi immediatè non concedatur, sed concedatur alteri, hoc est Caesari illam Titio, v. g. conferat. Quandoquidem enim tunc nondum dicto Titio concessa est gratia, merito dicitur gratia ipsi facienda.

6. Hoc autem peculiare habet gratia facta, ut non expiret per mortem ejus, qui illam dedit, vel per ejus amotionem ab officio, si quidem praeter claros Textus. (*C. Gratium. C. Relatum de off. Delegati. L. Mandati. C. Mandat.*) gratia Principis debet esse ex se, nisi expresse limitetur, perpetua. At gratia facienda expiret in praedicta morte, vel amotione ab officio: nam tunc ejusmodi collata potestas non habet, nisi rationem mandati, seu commissionis, qua Princeps mandat suo Delegato, ut concedat, v. g. Dispensationem. De ratione autem mandati est, sicuti habent iura vulgata, ut expiret morte mandantis, vel amotione ab officio, quia mortui, neque extat mandatum, neque non mandatum, & amoti ab officio mandatum extat illegitimum, hoc est procedens ab eo, qui iam ex officio mandare amplius non potest. Noli autem hujus rei ulteriorem rationem querere, quia

P 3 quia

quia totum id ad dispositionem Iuris tandem revocandum est.

His non ignoratis. Alterum in re nostra est certum, alterum nonnihil controversum.

7. Certum est, gratiam, seu concessionem, seu indultum alicui datum, ut possit absolute dispensare cum aliis, seu cum personis indeterminatis, non expirare, secundum Sanch. l. c. n. 72. & Pont. l. 8. matr. c. 29. §. 1. n. 1. morte concedentis, vel amotione ab officio etiam re integra, id est, etiam si cum hoc vel cum aliquo dispensare is nondum coeperit, idque in utroque foro, quia ex modo dicto hæc est gratia facta ipsi Delegato, sive sit Vicarius pro foro externo, sive Confessarius pro interno.

8. Hinc Primum, facultas, quam Pontifex concedit Commiss. Gen. Cruciatæ, ut possit dispensare in quodam impedimento matrimonii, ut supra vidimus, quia nullas personas exprimit non expirat morte Pontificis pro tempore, quo conceditur.

9. Hinc Secundum, licentia, quam concedit Episcopus Sacerdoti, ut possit audire Confessiones Fidelium, quia est gratia facta Sacerdoti (cum personæ absolvendæ non exprimentur) non expirat morte Episcopi, vel ejus translatione, ut praxis quotidiana demonstrat, donec revocetur.

10. Hinc Tertium, Potestas concessa alicui, qui eligere valeat, sive determinatè hunc, sive indeterminatè aliquem in suum Confessarium, sicut per Rescriptum Pœnitentiariæ, vel per Bullam Cruciatæ, vel per Tabulæm fieri consuevit, & facultas tibi concessa eligendi aliquem, qui dispense super tuo aliquo voto, ut impedimento, sicuti, fit communiter, committendo id viro Theologo, & c. & facultas alicui concessa ad comedendas carnes v. g. vel celebrandi in privato Oratorio, vel ad Ordines suscipiendos. Hinc, inquam, ejusmodi & similes facultates concessæ absolute, & non limitatè ad aliquem fortè terminum, non expirant morte concedentis, vel amotione ab officio, donec legitimè revocentur, quia eo ipso, quod acceptatæ fuerint ab eo, cui conceduntur, immo ex Castrop. l. c. §. 2. n. 5. citans Suar. & Sanch. eo ipso, quod datæ fuerint, sunt ex dictis n. 4. gratiæ factæ ipsi, non verò illis, qui eligendi sunt ad tale minus implendum, seu ad tales gratias exequendas. Alia similia vide apud Dianam p. 1. 1. n. 7. ref. 7.

11. Iam verò controversum est, an gratia, seu indultum alicui datum, ut dispense cum hac determinatâ personâ, expirat morte, vel amotione concedentis, atque adeo quid dicendum in re nostra, quando Pontifex concedit Vicario pro foro externo, vel huic determinatâ Confessario pro interno, ut dispense in impedimento cum illa, vel illa personâ determinatâ.

12. Ut hæc difficultas dissolvatur, aliam viam inquit Sanch. aliam Pont. qui licet in doctrina universali discrepent, tamen in materia nostra dispensationum tandem ut videbis, conveniunt, docentes, eas esse gratias factas, nec expirare, & c.

13. Sanch. l. 8. matr. d. 28. n. 87. Ergo, quem alii communiter sequuntur, distinctione utitur; docet enim quando gratia exequenda per alium, ita conceditur, ut hic alius, qui, ut Executor delegatur, inventa veritate causæ, obligetur eam gratiam exequi; docet, inquam, ejusmodi gratiam esse gratiam factam, atque adeo non expirare morte concedentis. Ratio est, inquit, quia per illam obligationem, qua Delegans præceptivè imposuit sic Delegato, Dispensa, concede gratiam, & c. illa personâ dispensanda acquirit ius ad gratiam, quare facta iam esse censenda est. Quando autem ejusmodi gratia exequenda per alium ita conceditur, ut hic alius, qui, ut Executor delegatur, non obligetur eam gratiam exequi, sed suæ libertati, seu voluntati, relinquitur, tunc non est gratia facta, sed faciendâ, quia tunc nullum ius acquirit ad eam gratiam personâ, quæ eam gratiam expectat.

14. Porro ex priorè parte hujus doctrinæ sequitur; ut, quia in dispensationibus impedimentorum de quibus nostra est locutio, Pontifex semper obliget De-

legatum, ut inventa veritate dispense, sequatur, quâquam, esse gratiam factam, ac propterea modo dictâ non expirare morte Pontificis concedentis, sed in Delegationibus, seu Concessionibus alicui Delegato obligatio non imponitur, sit gratia faciendâ, & c.

15. Hæc in via Sanchez. Pontius verò l. 8. matr. §. 1. n. 5. Sa V. Dispensatio n. 6. in utraque editione, item Perez de matr. d. 47. s. 5. & 6. n. 6. Propter hoc etiam Lugo in Respon. mor. l. 1. d. 25. n. 8. alioquin Sanchez parte, Castrop. l. c. n. 3. cum aliis prædictum Sanchez ad hanc conclusionem admittit respicit, sed sequentem regulam cum unica exceptione statuit: Omnia iura, seu facultates, seu indulta, vel gratia commissa in ordine ad causandum effectum in alio, est gratia facta, atque adeo non expirat morte concedentis, amotione ab officio. Ratio regulæ est, inquit, quia concedens gratiam vel per illam committitur personæ determinatæ favere, censendus est, ut huic favere velle, atque adeo per gratiam factam stabilem.

16. Exceptio autem dictæ regulæ est. Nisi committatur disponat ius Canonicum, quia tunc non censetur concedens alicui dare facultatem, nisi eo modo, quo disponit. Ne autem scrupulosa sit hæc exceptio, quæ ferat incertitudinem, circa casus aliter à iure dispositos, addit Pontius, in duobus tantum esse aliter dispositos. Primo, in materia ambigua, seu Beneficiali, de qua solum agit Textus, c. Si cui de Præben. in 6. in quibus ponitur, facultatem alicui concessam deprovidentem personâ de Beneficio vacante, expirare, expirante concedente. Secundo, in materia fori contentiosa, de qua rescriptis Iustitiæ, ut habetur in aliis l. iuris (C. de C. Relatum de off. Deleg.) ad quam reducuntur leges, statuunt Mandatum expirare morte Mandantis.

17. Ex hac ergo doctrina Pontius probat, hæc tunc mortuo, (idem dic de aliis Superioribus concedentibus similes gratias potestates) non expirare a Delegato potestatem dispensandi in impedimento, de quibus nos loquimur, quamvis res integra sit, quod gratia facta ob regulam iam datam, & non limitatâ ab exceptione, cum hæc dispensationes, nec sunt in materia Beneficiali, nec in materia Iustitiæ.

18. Utraque ex his viis probabilis est. Vult tamen des, in re nostra hos Doctores tandem conveniunt, ut visum promissi n. 12.

19. Dices ex via Sanchez. sequitur potestatem Pontificis, vel Episcopi v. g. datam Confessario, ut valeat solvere & reservatis talem determinatum pœnitentium non expirare morte concedentis, quia non est gratia facta cum in voluntate Confessarii sit, si velit, vel nolit, illa pœnitentis Confessionem excipere, & absolvere, quod videatur durum.

20. Respondeo. Durum videtur Pontio l. 8. matr. d. 28. n. 87. aliis: quod tamen durum non fuit visum Sanchez. & Castropalao l. c. qui concedunt sequelam; inquit enim, inquit, ex doctrina probabiliter ab ipsa lata.

21. Verum nobis id amplius inquirendum non est. Dummodo sciamus, saltem in alia via Pontii non potest tunc sequi probabilior opinionem multorum, in quibus quos est De Lugo de pœnitent. d. num. 19. non expirare mortem non expirare. Nec fortè omnino prætermittam Sanchez. quia, ut habet idem Pontius l. c. d. 28. l. 1. item Dianam p. 1. 1. r. 7. ref. 7. non potest negari hæc potestatem esse regulariter in favorem, tum Confessarii, tum etiam pœnitentis, cui tandem concedenda est gratia Dispensationis, vel Absolutionis; Cur ergo non dicendum sit, eam, utpote gratiam pœnitenti factam, non expirare?

22. Defuncto nuper Archiepiscopo, dubitatum fuit, an facultas, quam concesserat eidem Archiepiscopo nostris, ut approbaret quemcumque apud eum adhiberet, eidemque concederet licentiam administrandi Sacramenta

Sacramentum Pœnitentiæ, perierit defuncto Episcopo. 23. Certè ex dictis sequitur, nequaquam penisse etiam re integra, quia hæc fuit gratia facta ipsi Rectori, & quidem circa personas indeterminatas, ita solum signatè Frangolus t. 1. seu p. 1. l. 3. d. 50. fol. mibi 291. his verbis: Vnde, quamvis possint ejusmodi facultates prohibito revocari, certum est, non expirare morte concedentis, duraturque donec viduatis Ecclesiis provifum fuerit de Pastore à quo possunt revocari. An dicta facultas transierit ad Successorem dicti Rectoris pertinet ad §. 6. paulo post afferendum.

§. V. An expiret Dispensatio, vel potestas dispensandi, vel alia gratia, si, qui concessit, moriatur, vel amoveatur ab officio, antequam litteras Concessionis dederit.

1. **A**ltero Primo, in foro conscientie valere prædictas gratias, de quibus nostra est locutio, etiam si scriptura nulla super illis confecta sit, valere, inquam, statim ac simplici verbo conceditur. Molin. t. 1. d. 599. Ioan. Præp. p. 8. de disp. matr. d. 7. à num. 46. Perez de matrim. d. 47. tit. 6. aliosque apud Dian. p. 8. tract. 3. ref. 8. Poterit ergo eas in foro Conscientie, uti etiam si concedens moriatur, antequam litteræ concessionis expeditæ fuerint. Excepit semper, nisi aliud cautum sit in concessione, vel in lege aliqua municipalis. Ratio est, quia neque ex natura Donationis gratiæ, neque ex iuris communis dispositione apparet, cur ejusmodi gratia non valeat: cum per simplicem concessionem voluntariè datum, concedens transferat gratiam in alium, ut est communis doctrina apud Sanch. l. 8. matrim. d. 29. n. 2. March. de Or. r. 1. p. 7. cap. 6. n. 15. Azor. p. 2. l. 7. c. 1.

2. Altero secundo, prædictas gratias non prodesse, nec vim habere in foro externo, litteris non expeditis. Si tamen non expendantur, post mortem concedentis retrahantur, hoc est vim habere à puncto concessionis. Ratio est, quia prior hujus assertionis pars clarè habetur in regula 33. & Reg. 50. Cancellariæ, posterior vero colligitur ex iisdem Regulis, ut latè habes apud Molin. l. c.

3. Dices Regula Cancellariæ, quæ habetur apud Sanch. l. 8. matr. d. 19. n. 1. non solum loquitur in casu hujus secundæ assertionis, sed etiam in casu assertionis primæ jam dictæ n. 1. hæc enim sunt ejus verba. Nulla dispositio cuiquam in iudicio, vel extra suffragetur, antequam super ealiter Apostolica sint confecta. Ergo perperam dictum est oppositum dicto n. 1.

4. Respondeo. Hæc verba intelligenda sunt non suffragari in iudicio, vel extra iudicium; in foro externo, neque enim (ut rectè ait Præpositus l. c.) & credendum est Pontificem voluisse adversari sententiæ receptæ à tot Doctoribus, qui doceant pro foro conscientie non esse necessariam, ex se, & vi iuris communis, illam litterarum expeditionem.

5. Aique hinc collige, eum, cui à fide digno significatum certò est, Pontificem dispensasse in impedimento, posse in foro conscientie Matrimonium contrahere, vel nulliter antea contractum nunc revalidare, etiam si ante litterarum expeditionem moriatur Pontifex, & idem de aliis Superioribus quoad alias gratias. Idemque item dic si pari modo certò scias à fide digno Pontificem dispensationem, vel aliam gratiam tibi per litteras, seu per scripturam concessisse, cum tamen dictæ litteræ ad te nondum transmissæ sint, quia est eadem, imò major ratio.

6. Dixi (certo scias) sanè certitudine morali, quam quatenus illa sit explicui in simili supra tract. 1. de imp. c. 10. d. n. 5. c. 13. n. 5. Mihi enim, & Amico apud Dian. p. 8. r. 3. ref. 8. p. V. At hic, non videtur sufficere probabilitas concessionis: nonquam enim præsumendum est, Pontificem, vel Principem concedere gratiam voluisse, de qua solum mera probabilitas habetur, quod illi concesserint: id enim multis fraudibus, & erroribus esset obnoxium.

§. VI. An cesset Dispensatio, vel Potestas ad dispensandum morte Delegati? Remissivè.

Diximus an, & qua ratione cessent gratiæ morte Pontificis, vel alterius Principis, hoc est morte legantist. Quid, si moriatur Delegatus, cui gratiam exequi commissum fuerat; sed, quia de hoc Argumento, quantum ad nostras dispensationes Matrimoniales pertinet: egimus supra cap. 12. §. 1. d. n. 6. absolvamus nunc Tractationem hanc Secundam, & tantisper quiescamus.

TRACTATUS III.

DE

CONSENSU

Per verba de futuro, id est, DE SPONSALIBVS.

CAPVT PRIMVM.

De Natura Sponsalium.

§. I. Quæ sint Sponsalia, & quam promissionem continere debeant, ut obligent?

SPONSALIA, quamvis non rarè sumantur pro matrimonio rato non consummato, id est pro matrimonio contracto per verba de presenti, sed nondum habita Corporum commixtione, tamen propriè in tota hac tractatione significant mutuam sponfionem seu promissionem futuri Matrimonii, nam propterea Sponsus, & Sponsa propriè vocantur, & sunt ii inter quos ejusmodi mutua, sponsio intercessit licet improprie, ut dixi, aliquando sic appellantur illi, qui matrimonium tantummodo ratum contraxerunt.

2. Promissio autem quadruplici modo exhiberi, seu considerari potest. Primo, ut est interna, nec dum alteri insinuata. Secundo, ut est insinuata alteri, qui tamen nondum illam acceptavit. Tercio, ut est alteri insinuata, & ab illo acceptata quidem, sed non sub mutua repromissione, Puella y. g. acceptavit promissionem matrimonii à te ipsi factam, sed non repromisit, matrimonium ex parte sua. Atque his tribus modis promissio matrimonii dicitur esse facta gratis, quia obligatio est ex vna tantum parte, ejus nimirum, qui sponte promissit. Quarto, promissio considerari potest, ut est alteri insinuata, ab eodemque acceptata, & per ejus repromissionem confirmata, qua ratione promissio dicitur facta per modum contractus, qui certè mutuum utriusque consensum continet.

3. Dico igitur Primò, ut sponsalia obligationem in spondentibus patiant, non satis esse primum, nec secundam, nec tertiam promissionem ex ductis, sed addendam esse, & quartam. Sanch. Pont. Coninch. & innumerè apud Leandum de matr. d. 1. d. q. 4. Ratio, quod non sufficiat prima, & secunda evidens est ex eis, quæ dicemus in tractatione de contractu promissionis, ubi cum communi docebimus, promissionem mente retentam, vel etiam verbis expressam, si non sit acceptata non obligare, & signatè in materia sponsalium, firmat Sanch. l. 1. de matr. d. 3. c. 6. & 7.

4. Ratio autem, quod nec tertia sit satis, est, quia promissio facta ex vna tantum parte, & ab altero acceptata, qualis est hæc tertia, licet possit aliquando esse valida, &

P 4 Obligans